

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όροφος), 10674 Αθήνα, τηλ: 210 7233221-2; 210 7233216;

φαξ: 210 7233217; e-mail: info@nchr.gr, website: www.nchr.gr

Η απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας βάσει του πρώην άρθρου 19 ΚΕΙ και η διαδικασία επανάκτησής της

Απόφαση της Ολομέλειας της Εθνικής Επιτροπής επί του 5^{ου} θέματος της ημερήσιας διάταξης της 30.10.2003: *Η απώλεια της Ελληνικής Ιθαγένειας βάσει του πρώην άρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (ΚΕΙ) και η διαδικασία επανάκτησής της.*

Η Επιτροπή σε Ολομέλεια,

Έλαβε υπόψη τη σχετική πρόταση των Β' και Γ' Τμημάτων της ΕΕΔΑ που είχε στηριχθεί στην εισήγηση του Επιστημονικού Συνεργάτη, κ. Ν. Σιταρόπουλου και είχε αποσταλεί ταχυδρομικώς προ της συζήτησης σε όλα τα μέλη της Επιτροπής.

Τα κύρια σημεία της πρότασης των Β' και Γ' Τμημάτων είναι τα εξής:

1. Σύμφωνα με το πρώην άρθρο 19 ΚΕΙ (ΝΔ 3370/1955), «Αλλογενής εγκαταλιπών το Ελληνικό έδαφος άνευ προθέσεως παλιννοστήσεως δύναται να κηρυχθεί απολέσας την Ελληνικήν ιθαγένειαν». «Αλλογενής», στο πλαίσιο του ως άνω νόμου, σήμαινε το πρόσωπο εκείνο που έχει μεν την ελληνική ιθαγένεια αλλά «δεν κατάγεται από Έλληνες, δεν έχει ελληνική συνείδηση και δεν συμπεριφέρεται ως Έλληνας [και ως εκ τούτου] τεκμαίρεται ότι ο δεσμός του με το ελληνικό έθνος είναι εντελώς χαλαρός και εύθραυστος». Η κήρυξη της απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας δεν ήταν αυτοδίκαιη αλλά γινόταν με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών μετά από σύμφωνη γνώμη του «Συμβουλίου Ιθαγένειας» (άρθρο 19 ΚΕΙ εδ. 4).

2. Αν και κατά γενική ομολογία «αντισυνταγματικό», ερχόμενο σε σύγκρουση με το άρθρο 4 παρ. 3 εδ. 2 Σ, το άρθρο 19 ΚΕΙ διατηρήθηκε σε

ισχύ βάσει της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 111 παρ. 6 Σ που προέβλεπε ότι το άρθρο 19 ΚΕΙ «εξακολουθεί να ισχύει ώσπου να καταργηθεί με νόμο». Από το 1955 μέχρι το 1998, όταν καταργήθηκε το άρθρο 19 ΚΕΙ με το άρθρο 9 παρ. 14 του Ν. 2623/1998, το σύνολο των προσώπων που απώλεσαν την ελληνική ιθαγένεια βάσει του άρθρου 19 του ΚΕΙ ανήλθε σε 60.000 περίπου.

3. Ο Ν. 2638/1998 κατάργησε μεν το άρθρο 19 ΚΕΙ αλλά δεν προέβλεπε καμία διαδικασία βάσει την οποίας οι πρώην Έλληνες υπήκοοι θα μπορούσαν να ανακτήσουν την ελληνική ιθαγένειά τους.

Σήμερα, σύμφωνα με το ΥΠΕΣΔΔΑ, «η τυχόν υποβληθείσα αίτηση ανάκτησης εξετάζεται κατ' αρχήν από το Συμβούλιο Ιθαγένειας, που εδρεύει στο ΥΠΕΣΔΔΑ, το οποίο ερευνά αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την ανάκληση της αποστερητικής απόφασης βάσει των γενικών αρχών του δικαίου περί ανακλήσεως μη νομίμως εκδοθεισών διοικητικών πράξεων.

Σε θετική περίπτωση η απόφαση ανακαλείται...Σε αρνητική περίπτωση και εφ' όσον ο αιτών ζει στη χώρα μας ως ανιθαγενής (δηλαδή του έχει χορηγηθεί Δελτίο Ταυτότητας Ανιθαγενούς) του συστήνεται η διαδικασία κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση. Μέχρι [τον Ιούνιο 2003 είχαν] υποβληθεί 111 αιτήσεις εκ των οποίων [έγιναν] δεκτές 61 [ενώ] 40 αιτήσεις [βρίσκονταν] στη διαδικασία της εξέτασης...»

4. Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Κατάργηση Όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων (CERD) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) έχουν υπογραμμίσει σε πρόσφατες εκθέσεις τους ότι η Ελλάδα, μετά την κατάργηση του άρθρου 19 ΚΕΙ, θα έπρεπε «να εφαρμόσει κατάλληλα μέτρα αποκατάστασης, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας ανάκτησης της ιθαγένειας των προσώπων που την απώλεσαν στο παρελθόν βάσει του άρθρου 19».

Οι συγκεκριμένες προτάσεις που περιλαμβάνονται στην πρόταση των Β' και Γ' Τμημάτων για τη διόρθωση της εκτεθείσας παραπάνω κατάστασης είναι οι εξής:

Η ΕΕΔΑ

(α) Εκφράζει την ανησυχία της διότι η ελληνική Πολιτεία δεν μερίμνησε και δεν προέβλεψε με τυπικό νόμο τη δυνατότητα επανάκτησης της ελληνικής ιθαγένειας των ανωτέρω προσώπων, που είχαν απολέσει βάσει νομοθεσίας αντίθετης προς το Σύνταγμα και το διεθνές δικαίο δικαιωμάτων του ανθρώπου.

(β) Θεωρεί απαραίτητη την άμεση θέσπιση ειδικής νομοθεσίας που θα προβλέπει ρητώς και με σαφήνεια τη διαδικασία επανάκτησης της ελληνικής ιθαγένειας όλων των προσώπων που την απώλεσαν δυνάμει του καταργηθέντος άρθρου 19 ΚΕΙ και που επιθυμούν να την επανακτήσουν.

(γ) Δε θεωρεί ικανοποιητική τη διαδικασία ανάκτησης της ελληνικής ιθαγένειας βάσει πολιτογράφησης, σύμφωνα με το άρθρο 58 επ. του Ν. 2910/2001, δεδομένου ότι τα υπό εξέταση πρόσωπα κατείχαν, κατά κανόνα επί σειρά ετών, την ελληνική ιθαγένεια την οποία απώλεσαν δυνάμει μίας νομοθετικής διάταξης που ήταν αντίθετη προς το Σύνταγμα και το διεθνές δικαίο. Σε περίπτωση όμως που η Πολιτεία εξακολουθήσει να εφαρμόζει τη διαδικασία της πολιτογράφησης, θεωρείται απαραίτητο να θεσμοθετηθούν με τυπικό νόμο ειδικές, ευνοϊκές διατάξεις που θα εξασφαλίζουν την ταχεία επανάκτηση της ελληνικής ιθαγένειας των προσώπων που έχουν θιγεί από την εφαρμογή του πρώην άρθρου 19 ΚΕΙ, κατόπιν σχετικής αίτησής τους και εφόσον θα πληρούνται οι προϋποθέσεις του σχετικού νόμου.

(δ) Καλεί την Πολιτεία να προβεί στην κύρωση της Σύμβασης του ΟΗΕ για τη Μείωση της Ανιθαγένειας (1961, σε ισχύ από το 1975), όπως επίσης στην κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης περί Ιθαγένειας (1997, σε ισχύ από το 2000) που υπέγραψε η Ελλάδα στις 06/11/1997.

Από τη γενική συζήτηση του θέματος προέκυψε ότι κρίνεται απαραίτητη η άμεση θέσπιση ειδικής νομοθεσίας για τη διαδικασία επανάκτησης της ελληνικής ιθαγένειας από τα ως άνω πρόσωπα.

Ο κ. Σισιλιάνος, εκπρόσωπος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στην ΕΕΔΑ, δήλωσε ότι η κατάργηση του αντιιουνταγματικού άρθρου 19 του ΚΕΙ αποτελεί σημαντικό βήμα,

πληροφόρησε όμως τα μέλη ότι πρόσφατη έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατηγορεί την Ελλάδα ότι έλαβε «ημίμετρο», καθώς δεν υπήρξε πρόβλεψη για τη διαδικασία ανάκτησης της ελληνικής ιθαγένειας. Δήλωσε επιπλέον ότι δικαίωμα επανάκτησης της ιθαγένειας δεν προβλέπεται από τις διεθνείς συνθήκες αλλά έγκειται στη διακριτική ευχέρεια της κάθε χώρας.

Ο κ. Θεοδορίδης, εκπρόσωπος του Συνασπισμού στην ΕΕΔΑ, υποστήριξε ότι θεωρεί απαραίτητη την άμεση θέσπιση ειδικής νομοθεσίας που θα προβλέπει τη διαδικασία επανάκτησης και πρότεινε να συμμετέχουν στο Συμβούλιο Ιθαγένειας και άλλοι φορείς που ασχολούνται με τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, όπως ο Συνήγορος του Πολίτη, η ΕΕΔΑ κ.λ.

Η Πρόεδρος ανέφερε ότι θεωρεί αναγκαία την άμεση θέσπιση ειδικής νομοθεσίας για την επιτάχυνση των διαδικασιών καθώς και για την αποκατάσταση των προσώπων που απώλεσαν την ελληνική ιθαγένεια, έθιξε όμως και τα εκκρεμή ζητήματα των Ελλήνων σε συνέχεια των απελάσεων τους από την Τουρκία (1959, 1962). Παρατήρησε επίσης ότι η Τουρκία δεν έχει προβεί στην καταβολή αποζημιώσεων στους ομογενείς για τις περιουσίες τους και ως εκ τούτου, απευθύνει τη σύσταση στην Πολιτεία να διεκδικήσει την ικανοποίηση από την Τουρκία των απαιτήσεων για την ελληνική περιουσία και γενικά για τα κάθε είδους συμφέροντα των εξαναγκασθέντων σε εγκατάλειψη του τουρκικού εδάφους και ιδίως της Κωνσταντινούπολης και των γύρω περιοχών.

Μετά από συζήτηση, η Ολομέλεια υιοθέτησε ομοφώνως τα παραπάνω σημεία της πρότασης των Β' και Γ' Τμημάτων και την ακροτελεύτια πρόταση της Προέδρου για τα συμφέροντα των διωχθέντων ή εξαναγκασθέντων σε εγκατάλειψη του τουρκικού εδάφους ομογενών.

Αθήνα, 30 Οκτωβρίου 2003